

expositura pro potřebu moravských družstev. Pro své účely vlastní »Sdružení« nemovitosti v Praze, Brně a v Mor. Ostravě a zaměstnává 77 úředníků a dělníků. Rokem 1929, který bude pro »Sdružení« značiti další vzestup tržby, přikročuje »Sdružení« k další etapě svého družstevního podnikání, a to zaváděním vlastní výroby některých druhů zboží denní potřeby, aby i v tomto směru mohlo se v budoucnu čestně řaditi po bok starším družstevním velkopodnikům.

Rok	1921;	tržba	Kč	56,977.117'45,	závodní	podíly	Kč.	77.748'—	reservní	fond	—
»	1922	»	»	51,157.624'74	»	»	»	245.050'—	»	15.211'60	
»	1923	»	»	47,667.158'52	»	»	»	590.700'—	»	34.820'—	
»	1924	»	»	74,976.080'87	»	»	»	779.950'—	»	34.820'—	
»	1925	»	»	94,837.086'61	»	»	»	821.450'—	»	39.870'92	
»	1926	»	»	110,630.593'—	»	»	»	824.550'—	»	55.316'57	
»	1927	»	»	118,345.009'59	»	»	»	938.480'—	»	495.707'36	
»	1928	»	»	131,369.275'30	»	»	»	967.995'—	»	1.093.538'86	

DR. VIKTOR SVOBODA: LEGIONÁŘSKÉ DRUŽSTEVNICTVÍ.

Naše legie bývají obyčejně posuzovány jen s hlediska vojenského a politického; legie ruská však vykonala také pěknou práci hospodářskou. Jsouc bez týlu, musila si týl vytvořiti sama, rozvrat hospodářských poměrů v Sibiři a na Urale donutil ji, aby sama ujala se řízení celé řady podniků, jež souvisely s válkou. Při všem tom hospodářském podnikání ruští legionáři ukázali vzácný smysl pro nezištnou práci ve prospěch kolektivu, podali důkaz nesprávnosti these, že vedoucím motivem hospodářského podnikání je jen soukromý zisk.

Se zkušenostmi odtud získanými legionáři vrátili se do vlasti a tam svůj názor na kolektivní podnikání uplatnili ve hnutí družstevním, jehož základní myšlenkou taktéž je práce pro kolektivum a nikoliv v první řadě snaha po docílení osobního zisku. Legionáři v družstevní organizaci našli cestu k tomu, aby se slabými prostředky hmotnými, společným podnikáním, založili si existenci. O to šlo legionářským družstevníkům v první řadě, a tím se vysvětluje, že a proč legionářská družstva jsou družstva v první řadě podnikatelská, jež poskytují svým členům zaměstnání a tím i výdělek na rozdíl od družstev spotřebních v širším slova smyslu, jimiž docílují se úspor v oboru spotřeby. Konsumních družstev legionářských v běžném slova smyslu vůbec není. V letech 1919 a 1920 byl sice učiněn náběh k jejich zřízení, akce se však nezdařila. Legionáři jsou přece jen příliš rozptýleni a poněvadž předpokladem prosperity konsumního družstva jest, aby členové v dostatečném počtu bydlili na poměrně malém teritoriu, je pochopitelno, že nebylo půdy pro vznik těchto družstev legionářských, která by uspokojovala potřeby legionářů a jejich rodin. Konsumentí ostatní v těch dobách, kdy velká většina legionářů se vracela, byli již sdružení v jiných konsumních organizacích, které měly od státu zaručeny přiděly potravin a zboží; tím se vysvětluje, že a proč nevznikla ani konsumní družstva smíšená, v nichž pod vedením legionářů byli by se sdružili legionáři i nelegionáři.

Do oboru spotřebních družstev v širším slova smyslu patří také družstva stavební a bytová, neboť i při nich jde o společné uspokojování potřeb a nikoliv o výdělek. K utvoření těchto družstev legionáři skutečně přikročili. V roce 1928 působí 23 družstva tohoto druhu, sdružující 2.789 členů, kteří na podílech splatili Kč 2.180.645'—; tato družstva mají rezervních fondů za 499.068'— Kč, spravují čeka-telských vkladů za 9,360.228'— Kč; v tomto oboru podnikání legionářské družstevnictví má tedy investováno přes 12,000.000'— Kč. Hodnota postavených staveb do konce roku 1928 činí Kč 70,372.632'—.

Všechna ostatní legionářská družstva, jak shora bylo řečeno, jsou družstva podnikatelská, výrobní, obchodní, hospodářská a úvěrní.

Družstev výrobních a obchodních koncem roku 1928 bylo 47 s 3.185 členy, kteří na podílech

splatili Kč 3,837.785.—. Družstva mají rezervních fondů za Kč 982.951.—. Kromě vlastních prostředků celkem Kč 4,720.736.— družstva pracují jednak s úvěrem bankovním Kč 14,608.240.—, jednak s úvěrem u dodavatelů ve výši Kč 13,228.726.—, celkem tedy s cizími prostředky ve výši Kč 27,836.966.—. Poměr vlastních prostředků k cizím jest tedy 1 : 6. Tržba docílená v roce 1928 činila Kč 190,683.293·95; investovaný kapitál (vlastní Kč 4,720.736.—, svěřený Kč 27,836.966.—, úhrnem 32,557.702.— Kč) obrátil se tedy šestkrát za rok. Na mzdách i služném v roce 1928 družstva vyplatila Kč 9,113.168.—. Tato cifra ukazuje nejlépe, že těmto družstvům se podařilo splnit svůj hlavní úkol, opatření zaměstnání a výdělek svým členům.

Družstev hospodářských je celkem 19 s 878 členy a Kč 710.460.— splaceného podílového kapitálu; rezervní fondy jejich činí Kč 36.916.—. Kromě vlastních prostředků pracují s úvěrem Kč 3,126·285.—. Družstva hospodaří na 649 hektarech půdy, z nichž část jest vlastnictvím družstev, část v nájmu. Způsob hospodaření jest různý; některá družstva hospodaří kolektivně, jiná přenechávají přidělenou jim půdu svým členům do správy individuální. Význačné místo mezi těmito družstvy zaujímají legionářské zemědělské kolonie, vybudované na Podkarpatské Rusi a Slovensku, jakož i ve smíšeném území českém. Střediskem jejich je Obecně prospěšné stavební a bytové družstvo pro výstavbu kolonií v Praze, založené v roce 1923, které vystavělo řadu kolonií v Baťu, Bozitě, v okolí Cifrataña, Čopu i Siače.

Pozoruhodného úspěchu docílila družstva úvěrní, legionářské záložny. Koncem roku 1928 bylo jich celkem 30 s 12.300 členy, podílovým kapitálem Kč 3,501.486.— a rezervními fondy Kč 2,409.865.—. Vklady koncem roku 1928 činily celkem 106,188.921.— Kč, z čehož na vkladní knížky připadá Kč 91,879.398.—, na vklady na běžném účtě Kč 14,309.523.—.

Všechna tato družstva jsou soustředěna v »Legiojednotě« svazu legionářských družstev a založen v Praze. Zřízena byla v roce 1921. Úmyslem zakladatelů bylo soustřediti veškeré hospodářské podniky legionářské bez ohledu na podnikatelskou formu, tento pokus však ztroskotat a »Legiojednota« vyvinula se v revisní svaz dle zákona z 10. června 1903 č. 133 ř. z., z 15. dubna 1919 č. 210 Sb. z. a n. a zákona z 1. července 1926 č. 130 Sb. z. a n.

»Legiojednota« má nyní revisní oprávnění pro celé teritorium republiky Československé. Je družstevním svazem nepolitickým. V tom jest její síla, při dnešním však zpolitování také hospodářského života i její slabost a důvod jejího přehlížení naprosto však neodůvodněného.

»Legiojednota« je pouze střediskem organizačním a revisním, není však střediskem hospodářským; změna stanov, usnesená na valné hromadě konané v roce 1927 měla umožniti, aby »Legiojednota« stala se také peněžním, nákupním a prodejním střediskem družstev v ní sdružených. Obchodní soud však odepřel zápis právě těch doplňků stanov, které měly tvořiti právní podklad pro toto doplnění činnosti »Legiojednoty«. Že při tom »Legiojednotě« nebylo měřeno spravedlivě, je patrné z toho, že byl odepřen zápis ustanovení, převzatých doslovně ze stanov jiných družstevních svazů, proti jejichž zápisu nebylo námitek.

Legionářská družstva však takového střediska hospodářského potřebují a bude úkolem nejbližší budoucnosti je vybudovati, když ne v »Legiojednotě«, tedy při »Legiojednotě«.

Oceňující celkem činnost legionářských družstev, musíme konstatovati, že legionářské družstevnictví splnilo naděje, do něho kladené, třeba ne ovšem plnou měrou. Legionářská družstva vznikla sdružením hlavně kapitálově slabých jednotlivců a proto stále bojují s nedostatkem kapitálu. Uváží-li se však těžké poměry, ve kterých legionářská družstva vznikají a pracují, pak přece jen je nutno uznati, že docílené výtěžky jsou čestné. Tam, kde členové družstva jsou proniknutí vědomím, že družstvu především musí věřiti vlastní jeho členové a nebojí se do družstevního podniku vložit vše, co mají, kde členové mají smysl pro družstevní disciplínu, která by zabránila rozbrojům v družstvech, tam jsou docíleny výsledky velmi pěkné.

Legionářské družstevnictví jest teprve ve stadiu vývoje. Základy jeho jsou zdravé a není potřebí pochybovati o tom, že legionářské družstevnictví jde vstříc úspěšnému rozvoji.